

Ondřej Buddeus

Vývoj poetiky Jana Erika Volda v letech 1965-1970

(diplomová práce na UK FF – Ústav germánských studií 2009)

Diplomandovým úkolem bylo analyzovat rané dílo jednoho z nejvýznamnějších současných norských básníků Jana Erika Volda a popsat vývoj jeho poetiky v letech od jeho knižního debutu až po sbírku *spor, snø* (1970). Vedle tematického a formálního rozboru mělo být součástí práce rovněž vysvětlení, z jakých literárních a kulturních zdrojů čerpala Voldova poetika v dané době inspiraci. Práce má dvě hlavní části. V kapitolách 2 a 3 diplomand objasňuje svůj přístup k dané problematice a v kapitolách 4–7 analyzuje jednotlivé Voldovy sbírky a vzájemné vztahy mezi nimi.

Autor se svého úkolu zhostil výborně. Práce je důkladně promyšlena a většina textu velmi dobře formulována (i když občas přece jen zbytečně složitě či příliš abstraktně). Je také třeba vyzdvihnout, že diplomand má nejen detailně načtenou primární literaturu, ale že také nastudoval značné množství literatury sekundární. Z velké části lze práci považovat za vskutku originální počín, a to jak z hlediska objevných analýz jednotlivých Voldových děl, tak z hlediska vývodů v rovině literárněteoretické (srov. mimo jiné způsob, jakým diplomand domýšlí některé teoretické aspekty rozlišování mezi epikou, lyrikou a dramatem, jako např. v oddílu 5.2.2).

Úvod práce je možná až příliš stručný. Pro potenciálního čtenáře, který není detailně obeznámen s norskou literaturou, by například neškodilo objasnit samotný výběr daného primárního materiálu, tedy proč horní hranici tvoří rok 1970, respektive sbírka *spor, snø*. Diplomand sice vysvětlení zčásti podává, když zmiňuje, že sám Vold zamýšlel svých prvních sedm sbírek jako jistý celek, nicméně odborný pohled na určitou část díla jako na určitý celek by se neměl opírat pouze o básníkuv výrok, bylo by dobré hned na začátku uvést i další důvody. Konkrétně mám na mysli především to, že chybí objasnění, v jakém smyslu představuje sbírka *spor, snø* předěl ve Voldově díle vzhledem k tomu, jaké sbírky přicházejí po ní.

V kapitole 2 zasazuje diplomand autorovu ranou tvorbu do dobového kulturního a literárního kontextu, zejména ji spojuje s myšlenkami takzvaného „attituderelativisme“ (postojový relativismus), které razil dánský literát Hans-Jørgen Nielsen. Buddeus ukazuje, že Voldova snaha o rozbití tradičního básnického subjektu se snoubí s názory jeho dánského kolegy. Spojení s Nielsenem je rozhodně velmi smysluplné a pro diplomandovu metodologii produktivní, nicméně jako ilustrace dobového ideového kontextu poněkud jednostranné. O souvislostech mezi Voldovým experimentem a soudobými kulturními impulsy by se jistě dalo říci více (jakkoli jsou v kapitole zmíněni i např. Camus a Beckett). Například je překvapující, že diplomand v kapitole 2 nezmiňuje norského spisovatele Daga Solstada, který problematiku lidského a literárního subjektu zhruba ve stejné době viděl podobně jako Nielsen.

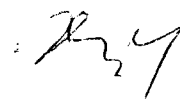
Kapitola 3 nabízí definice pojmů jako lyrická struktura, lyrický subjekt a lyrický text. Tyto termíny jsou pro pochopení zbývajících částí diplomové práce klíčové, protože diplomand dochází k poznatku, že Voldovo rané dílo se od lyrické struktury odklání (výjimku tvoří snad jen debutová sbírka, ale už i v ní – jak diplomand přesvědčivě demonstruje v oddílu 4.1.3. na srovnání této sbírky se sbírkou dalšího významného norského básníka Steina Mehrena – se Vold snažil od tradičního, antropomorfního básnického subjektu a jemu odpovídající metaforiky oprostit) a „směřuj[e] k lyricko-epické poetice“ (108). Buddeus vychází z předpokladu, že básnický text není automaticky totéž, co text lyrický, a postupně to v práci teoreticky i prakticky dokládá. Ukazuje se, že v některých případech básnických textů je skutečně lépe nepoužívat termín „lyrický subjekt“, ale spíše „básnický subjekt“, či dokonce

„textový subjekt“, přičemž Voldova básnická praxe se nevyhýbá ani básnictví, v němž je patrná snaha o eliminaci výpovědního subjektu vůbec. Diplomand ve své práci postupně dokazuje, že Voldovo rané dílo se namísto lyrična často blíží spíše pólu epickému, potažmo dramatickému (Buddeus navrhuje, že bychom v případě Voldova básnického novátorství mohli hovořit i o „dramatickém obratu“ v poezii – viz s. 54).

Konkrétní analýzy Voldových sbírek v kapitolách 4–7 jednak ilustrují právě řečené, jednak přesvědčivě ukazují, že Vold ve své rané tvorbě dekonstruuje ideu tradičního básnického subjektu. Kapitoly 4–7 tedy potvrzují diplomandův předpoklad, že v duchu dobových teorií subjektu, jejichž výrazným projevem je právě Nielsenův „postojový relativismus“, je prvních sedm autorových sbírek komponováno jako soubor sedmi různých poetik. Představa, že celistvý lidský subjekt je pouhá iluze, že namísto toho člověk jen střídá určité role, se do Voldova literárního díla promítá tak, že jeho básnické sbírky jsou psány jako diskurzy různých, „umělých“ subjektů nekorespondujících s konvenční představou jednolitého implicitního autora.

Práci vřele doporučuji k obhajobě.

6. 9. 2009

Doc. Mgr. Martin Humpál, Ph.D.